

Frankfurt'ta Çakal Düğünü

Merve Kazokoğlu

merve.kazokoglu@andante.com.tr

Almanya'nın prestijli orkestralarından, daimi şefliğini Paavo Järvi'nin üstlendiği Hessen Radyo Senfoni Orkestrası (hr Sinfonieorchester), 20 Nisan'da verdiği konserde bestecimiz Alper Maral'ın *Çakal Düğünü* adlı eserinin dünya prömiyerini gerçekleştirdi. Zengin dünyası ve renkli kişiliğine bu eserinde de tanık olduğumuz Maral ile eserinin icrasında bulunmak üzere ziyaret ettiği Frankfurt'ta keyifli olduğu kadar bilgilendirici bir söyleşi yaptık.

Sohbetimize *Çakal Düğünü*'nün ne olduğuyla başlayalım isterseniz.

Anadolu folklorundan aldığım bir deyim. Çakal düğünü, gayet kötü bir havanın içinde, yağmur çamur varken, birden bir güneş ışırsa ya, hem ona, hem de tam tersine, son derece güneşli bir hava varken birden patlayan, hızla gelip geçen yağmura deniyormuş. Yani bir bütün içinde "blok kesmeler" şeklinde gelen davranış değişiklikleri diyebiliriz. Orkestraya kontrastlar aracılığıyla kolayca uyarlayabileceğimi düşündüm. Vakit biraz

dardı, dolayısıyla, belli bir konsept kafada oturduktan sonra yapıt daha kolay işler diye düşündüm.

Biraz da yapıtınızdan bahsedelim...

Üçlü orkestra için (nefesliler üçerli olarak dağıtıldı) yazılmıştır, son derece standarttır. Rahatlıkla çalınabilir. Hatta çağdaş müzikte perküsyona - deyiş yerindeyse - çok abanılır, burada öyle değil; perküsyon bu yapıtta da önemli, ama bir timpani, iki vurmali sazıcının üstesinden gelebildiği, standart yaylıların olduğu, arp, piyano ve vibrafonun yer bulduğu bir yapıt.

Fotoğraflar: Serhan Bali

“Çağdaş” geçinen bestecilerin çoğu 150 kişilik orkestralar, her türlü vurmali vs. kullanıyorlar ve yazdıkları müzik efektif öğeler taşıyor sadece. Oradan buradan çıkan “tuhaf” seslere yöneliyorlar ve bu esnada müziğin başka değerleri iskanabiliyor.

Yani “Yeni müzik yazıyorum, üçlü standart orkestra gibi eski bir yapıyı kullanmam” demediniz?

Hayır, bilâkis; iletişim kurmak için belli uzlaşılara gitmemiz gerekiyor. Yani senfoni orkestrası dinleyicisine yeni müzik, onun alışageldiği vasıta üzerinden verilmeye kalkıldığında temel olarak iki seçenek beliriyor: Birincisi, orkestra üzerinde büyük bir iktidar kurmak. “Çağdaş” geçinen bestecilerin çoğu 150 kişilik orkestralar, her türlü vurmali vs. kullanıyorlar ve yazdıkları müzik efektif öğeler taşıyor sadece. Oradan buradan çıkan “tuhaf” seslere yöneliyorlar ve bu esnada müziğin başka değerleri iskanabiliyor. Bu stratejiyi de dinleyiciler elbette dışlıyorlar. İkincisi, teknik gerekçeler. Çok şükür benim hiçbir yapıtım sadece bir kere seslendirildikten sonra çöpe gitmedi, dinleyiciyle bir şekilde iletişim kurabilen yapıtlar oldular. Zaten buna özen gösteriyorum, zehir zemberek bir şey de yazsam, iletişim kurulabiliyor. Çok acılı haberler de hayatımızda var, çok sert dönüşümlerle de karşılaşılıyor. Bunların müzikal karşılıkları var. Üçlü orkestraya gelince, ben bu parçayı açıkçası sadece burada çalınmış, bir daha da yüzüne bakılmaması diye yazmadım. Türkiye’de tüm orkestralarımız tarafından kolaylıkla repertuvara alınabilsin, ek masrafa girmeden, dışarıdan eleman takviyesine ihtiyaç duymadan çalabilsinler istedim.

Küçültmeye de gidebilirdiniz?

Hayır, solo ya da büyük orkestra, hepsinin nereye gittiğini, nereye vardığını, kiminle ne bağlamda iletişim kurduğunu çok önemsiyorum. Elime çok iyi bir Alman orkestrasına eser yazma fırsatı geldi diye bütün kurşunlarımı harcayacak değilim.

Benden “sakin olmayan” bir eser yazmam istendi

Siparişin hikâyesini öğrenebilir miyiz?

Almanya Hessen Eyaleti Devlet Radyosu bana daha önce yeni müzik prodüktörü Stefan Fricke aracılığıyla bir başka sipariş vermişti. Malûm 2012, John Cage’in 100. doğum yılı. (Hatta ben de bu yıl bu konuda epeyi bir etkinlik düzenliyorum). Cage’in bir cümlesinden hareketle radyofonik-elektroakustik bir yapıt siparişi aldım. **Now** çok beğenildi ve bu Ocak’ta Hessen Radyosu’nda yayınlandı. Stefan Fricke’yle kardeş gibi olduk, bir sürü ortak projede yer aldık. Besteci kimliğimin yanında müzikolog kimliğimle de Almanya’da birçok olanak buldum. Her sene 3-5 konferans, konser için; icracı olarak da performanslara geliyorum. Biraz üzümlere söylemem gerekirse, Almanya’da Türkiye’dekinden daha fazla tanınıyorum, özellikle Berlin’de.

Ama Stefan Fricke bu defa sizden orkestra için yazmanızı istedi.

Konuştuk, hatta “*Sen orkestra için yazmayı sevmiyorsun ama böyle bir durum var*” deyince ben de niye yazmayayım diye düşündüm. Böyle bir orkestra söz konusu olduğunda canımı dişime takarak bir iş çıkarmak istedim. Fricke’nin bir önerisi vardı. “*Sakin ‘sessiz’ bir şey yapma*” dedi. (Kaldı ki üç beş takipçim varsa, benim sessiz sakin işlere daha yatkın olduğumu bilirler.) Neden? Çünkü buraya orkestra dinleyicisi geliyor. Orkestra dinleyicisi o güçlü bünyeyi istiyor. Oysa ben “güç” kelimesini reddedenlerdenim. Güç, iktidar vs. böyle şeylerin bozucu etkilerinden dolayı bunlardan uzak durmaya çalışırım. Son derece yoğun, masif bloklar düşündüm.

Çakal Düşünü’nde Messiaen ve Şostakoviç duyulabiliyor.

Her yapıt eklemlediği bağlamla bir muhasebe içine girer. Aslında yapıtta net biçimde Messiaen, Varèse ve Şostakoviç’e selam gönderiliyor. Dünyayı yeniden keşfetme derdiyle orkestra müziği yazılmaz. Eklemlediğim silsileye, saygıda kusur etmesizin bir selam gönderme niyetim de vardı. Zaten her yapıt bir manifesto niteliği taşıyor ve zincire eklenen bir halkadır. Yapıt, daha önceki senfonik repertuar kültürüyle bir hesaplaşma da içeriyor.

Aslında orkestra müziğini tanyanlar için, bu eserde orkestra kültürüne çok gönderme var. Orkestra elemanlarından da aldığım iltifatlar bu doğrultuydu. Yapıt en tâli, en yanal çalgı gibi görünen çelik üçgenle başlıyor örneğin. Ondan sonra öyle bir patırtı geliyor ki *fff* (üç forte), orkestranın bütün ses yegînlüğünü isteyen bir pasaj, bu “çakal düşünü” anlatısındaki kontrastlardan ilkinin yaşamış oluyoruz. Dikey dokuya geçecek olursak biraz Messiaen’in modal armonisini çağrıştırır bir tını stratejisi var.

doremusic
Türkiye'nin Müzik Akademi

Bu muhteşem viyolanın detaylarını merak ediyorsanız çok fazla düşünmenize gerek yok.

Türkiye'nin en büyük müzik enstrümanı alışveriş sitesinden tüm ayrıntıları öğrenebilirsiniz!

www.do-re.com.tr

YAMAHA

do-re.com.tr
destek@do-re.com.tr
0 212 236 57 13
facebook.com/doremusicofficial
twitter.com/doremusic

Çakal Dügünü'nün arkasında orkestranın monarşik bağlamına, merkeziyetçi söylemine ve kast sistemini aratmayan hiyerarşisine tekme tokat saldıran bir Alper Maral var.

Orkestranın hiyerarşik yapısını reddeden bir eser

Peki, yapıtta Alper Mara'ı nerede duyuyoruz?

Bir kere orkestranın monarşik bağlamına, iktidarın merkeziyetçi söylemine ve kast sistemini aratmayan hiyerarşisine tekme tokat saldıran bir Alper Maral var yapıtın arkasında. Çünkü, normal şartlarda bir orkestra yapıtında olacak şey değildir - birer birer her orkestra elemanına solo verilmiştir. Yapıtın en önemsedğim öğeleri, üç yerde bütün orkestranın serbest çaldığı açık alanlar. Notada sadece yönergelerle, nasıl bir uğuldayan kırıntı doku yaratmaları gerektiğine dair veriler var. Onun dışında serbest. Yapıt Hessen Radyo Senfoni Orkestrası üyelerine ithaf edilmiştir. Yapıtı kurmadan önce bütün elemanların isimlerini almıştım. 1. keman, 5. keman yazacağıma Ayşe, Fatma, Ahmet, Mehmet... şeklinde isimlerine dönük yazmayı tasarlamıştım. Sonra birinin işi çıkar, başkası açıkta kalır diye hepsine numara verdim. 7. keman, 8. viyola olsun, kısacık da olsa hepsinin bireysel varlıklarını ortaya koyacağı, dolayısıyla bu otokratik senfoni hiyerarşilerinin tamamen karşısında duran bir anlayış benimsenmiştir. Tam da bu yüzden orkestranın zorlandığı yer bu "açık" kesit oldu. Devasa bir yapı kurmanız gerekiyor, ama bunu yaparken en güçlü yapı bozucu öğeleri entegre ediyorsunuz. "Yani ben tek başıma mı çalacağım?", "Evet.", "Ayşe de çalıyor?", "Evet." Davul da var, bas klarnet de var, birbirlerini dinlemeleri lâzım. Bu, orkestracılıkta unutulmuş bir şeydir, kötü orkestralar için söylüyorum. Bu benim için çok tipik bir davranış; ister muzipçe deyin, ister anarşizan.

Dolayısıyla yapıtın böyle politik, isterseniz felsefi, sosyolojik bir duruşu olduğunu, her yapıtın böylesi duruşlar taşıması gerektiğine inancımın da altını çizerek belirtmekte fayda var.

İronik bir tavır da var diyebilir miyiz?

İroni benim müziğimde çok yaygın olmasına rağmen burada pek kullanmadım. Bu yapıtta bilâkis doğrudan bir iletişim gayreti var.

Peki, "Türkiyelî" diyebileceğimiz ne var yapıtta?

Yurtdışında yaşayan veya iş yapan müzisyenlerin en çok karşılaştığı paradoks budur. Dışarıdan bakıldığında kolaylıkla deşifre edilebilecek bir "yerli öge" yok. Ne bir makamsallık, ne bir çalgı, ne bir bileşik ritim esprisi. Bundan elimden geldiğince kaçınıyorum. Ama her nasılsa, pîrim bildiğim İlhan Mimaroglu, ABD'yi darmadağın eden gözüpek, "tuhaf" müzikleri elektronik ortamda yapıyor; fakat dikkatli baktığımızda ancak bizim coğrafyamızdan çıkan birinin yapabileceği bir şeyler var özünde. Benim için de aynı şey geçerli. Yerli öğeleri kit bir makamsallığa, gevrek bir ritim velvelesine indirgeyen bir anlayışın ya da algılayışın asla çıkartamayacağı, fakat bizim doğamızda olan delişmenlik, izansızlık, gözüpeklik, vs., bunların hepsi yapıtta var.

"Elektroakustisch!" albümünüzde oda operasının yanında ağırlıklı olarak tiyatro ve film müziklerinizi dinledik. Kendinizi hangi alana daha yakın hissediyorsunuz?

O albüm sayesinde insanlar benim elektroakustik ortamda neler yaptığımdan haberdar oldular. Ama uzun zamandır çok sayıda oda müziği yapıtım da gündeme geldi ve ne yazık ki bunlar daha çok yabancıların ilgisini çekti. Türkiye'de 1-2 kez çalındı bu yapıtlar. Gerçi yapıtlar bir kere hayata geçti mi sonra sevilip tekrarlanıyor. Ama oda müziği, oda operaları Türkiye'de o kadar nadiren çalınabiliyor ki, ben de yurtdışındaki müzisyenlerle çalışmaya ağırlık verdim. Dolayısıyla gerek oda müziği olsun, gerek elektroakustik ortam olsun - ya da büyük formatlı senfoni, opera vs. arasında benim için çok fazla bir fark yok. Tek bir teknik fark var. Elektroakustik ortamda ortaya koyduğum parçaların çoğunluğunun realizasyonunu çoğunlukla ben üstleniyorum. Bir solist veya grup çalıyor olsa da, ben elektronik bölümünden sorumlu olduğum için icracı olarak da varolmam söz konusu. Bir de işin stüdyo kısmı, elektronik ortamın hazırlanması kısmı var. O da ayrı bir varlık alanı, ayrı zorlukları, ayrı cazibesi var. Ama samimi olmak gerekirse, icracılığın sürdürmeye gayret etsem de, benim katkım olmadan hayata geçirilen, başka insanların hayat verdiği parçaları son yıllarda daha çok önemsiyorum.

Bundan sonra da orkestra için yazacak mısınız, orkestraya ağırlık verme gibi bir niyetiniz var mı?

Açıkçası benim bahçem oda operası, müzik tiyatrosu. Küçük-

Yeni müzik icrasında bir dünya markası

Bartók'un 2. Piyano Konçertosu gibi müzik tarihine geçen pek çok eserin ilk seslendirilişini gerçekleştiren ve bugün yeni müzik icrası alanında özel bir üne sahip olan Hessen Radyo Senfoni Orkestrası (hr Sinfonieorchester), bu alanın en deneyimli şeflerinden biri olan Lucas Vis yönetiminde, bestecimiz Alper Maral'a sipariş ettiği Çakal Dügünü adlı eseri Frankfurt'taki 1200 kişilik salonunda, yeni müziğe ayırdığı "Forum Neue Musik" adlı dizide ilk kez dinleyiciyle buluştu. İlk bakışta "Asya" temasının dikkat çektiği, iki büyük ismin; Isang Yun (1917-1995) Fanfare & Memorial (1979 / solo arp: Anne-Sophie Bertrand) ve Claude Vivier'nin (1948-1983) sekiz grulu dev yapıtı Siddhartha ile (1976) çerçevelediği programda, Çakal Dügünü'nün ilk seslendirilişinin yanı sıra iki Almanya prömiyerine de şahit olduk: Japon Malika Kishino (*1971) Lyon'daki öğrencilik yıllarında bestelediği, incelikli Du Firmament (2001/02) ve Hollandalı Willem Jeths (*1959) bir Çin efsanesinden yola çıktığı ve yaylı Çin sazı erhuya yer verdiği hâlde egzotizmden uzak kalan yapıtı Ombre Cinesi (2005 / solo erhu: Wei Ling Fang) ile Alman dinleyicisine seslendi.

Türk bestecilerin yapıtlarına, siparişe bestelenen eserlere baktığımızda, ya güncel doktrinlere hizmet eden ve benim asla tasvip etmeyeceğim bir “gündemi kollar”lık ya da “suya sabuna dokunmaz”lık görüyoruz. Ve tabii ki bizim yeni müzik diye savunageldiğimiz müzik türünün hep dışında kalan yapıtlar oluyorlar neredeyse.

men, şeffaf, yoğun topluluklar. Küstahça tınlamasın: Almanların tabiriyle “çekmeceye yazmak” için hem çok yorgunum, hem yeterince mesai yaptım, hem de takvimim - sağolsunlar - dolu. Ne zaman ki yine böyle bir sipariş olur, yazarım. Orkestra yapıtına harcanan zaman, emek az değil, ama talep olursa bayıla bayıla yazarım. Ama çerçevesi net olacak; çünkü öyle bir yola giriyorsunuz ki hayatınızın bir kısmını birkaç

aylığına bloke ediyorsunuz. Benim gibi gözleri zorlukla gören insanlar için miniminnacık aksanlarla uğraşmak, kırk elli sistemlik müzik yazılarına girişmek o kadar kolay değil açıkçası. Çok teknik zorluğu ve çok sayıda parametresi var.

Çakal Düğünü bu çapta-ki ilk orkestra eseriniz mi?

20 yıldır orkestra için müzik yazmıyordum. İlk yola çıktığımda her şeyi deneyeceğim, her ortama yazacağım derken 2-3 tane orkestra yapıtı “çiziktirmiştım”. Kelimeleri özellikle böyle seçiyorum çünkü onlar çok daha acemice ya da daha naif çalışmalarıdır. Fakat ben dinleyici-icracı-besteci üçgeni kapanmadan bir yapıtın varsayılamayacağı iddiasında olduğum için, hayata geçirilebilir yapıtlara ağırlık verdim aradaki zamanda. Yani her yazdığım müziğin çalınması, başkası çalmıyorsa benim tarafımdan icra edilmesi ya da elektroakustik ortamdaysa kaydının hayata geçmesi, tiyatro/film müziği ise seyirciyle buluşması

çok önemliydi. Tabii senfonik formata geçince problemler başlıyor. Sözümü esirgimeyeceğim: Senfoni orkestrası bir kere belli kurumsallıkları kaçınılmaz kılıyor. Bizim ülkemizde de nüfusumuza yakışmayacak azlıkta orkestramız var ve bu orkestralar ister devletin, ister belli holdinglerin yörüngesinde olsunlar, belli söylemlere hizmet etmek durumundalar. Pozitif veya negatif, sadece bir saptama bu. Ve bu söylemler, doktrinler, hizmet edilen bu nosyonlar ile benim müzikal veya politik olarak - politikliği hayattan ve müzikal kimlikten ayrı tutmuyorum - durduğum yerin kolayca örtüşmesi mümkün değil. Nitekim Türk bestecilerin yapıtlarına, siparişe bestelenen eserlere baktığımızda, ya güncel doktrinlere hizmet eden ve benim asla tasvip etmeyeceğim bir “gündemi kollar”lık ya da “suya sabuna dokunmaz”lık görüyoruz. Ve tabii bizim “yeni müzik” diye savunageldiğimiz müzik türünün hep dışında kalan yapıtlar oluyorlar neredeyse. Postromantik veya neoromantik bir imgeyle yazılan, melez öğeleri barındırmasıyla taçlandırılan, son dönemde malûm, yerli müzik kültürlerinden, folklorik, dinî müziklerden yüzeysel öğeler katılmadan bir şey yapılmıyor. Bu çok eskimiş bir imlâ. Ben de bu yapıya bir tuğla daha eklemek istemiyorum; tam tersine, ben olumsuz bulduğum yapılara tuğla fırlatanlardanım.

Dolayısıyla, senfonik ortam için bir şey yazmıyordum. Ama Almanya’dan teklif gelince durup düşündüm. Hessen Radyo Senfoni Orkestrası yeni müziğe hâkimiyetiyle ünlü, bu alanda şöhret sahibi güçlü bir orkestra. Önüme çok geniş olanaklar serildi. Ben de “aman fırsat bu fırsat” diye düşünmedim, üçerli orkestra için yazdım ki günün gelir, - bizim memleketinde modadır - yerli bir şeyi yurtdışından ithal ettiğimiz zaman makbuldür ya, “Ooo Almanlar çalmış sevmiş, biz de çalalım” derlerse, bizim orkestralarımızın da kolaylıkla çalabileceği bir formasyonda olsun. Yoksa 150 kişilik orkestra için yazıp da sıkıntıya sokmanın âlemi yoktu.

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ARSU
ÇEŞİTLİ SANATLAR AKADEMİSİ

*Sanat Sonsuzlukta
Var Olmaktadır...*

ARSU her insanın içinde varolan;
keşfedilmiş ya da keşfedilmemiş
üstün özgünlüğü doğru yöntemleri
uygulayarak ortaya çıkarır...

Kişinin özgüvenini besleyerek,
hayatından yarattıkları ve ürettikleri
yoluyla zevk almasını sağlamak
önemlidir.

Aslında “sanatın anlatımı” önemlidir!
Arsu Akademisi; sanatı müzik, resim,
drama ve dansla anlatır. Sanat
disiplinine *kıyıda özel* programlarla
yön verir .

İçinizde var olan sanatı,
Arsu Akademisi’nde keşfedin...

Fener Kalamış Cad. Sinan Ap. 93/6
Fenerbahçe Kadıköy İstanbul
t 0216 336 70 40
e bilgi@arsuguzelsanatlari.com
www.arsuguzelsanatlari.com

Dünyada bu kadar çok güzel müzik varken, dünya tarihinde olmadığı kadar fazla müzikle çöplüğe çevrilmişken, yeni bir yapıt daha eklemenin bir esprisi olmadığını düşünüyorum. Ne zaman ki bu yeni eklenecek yapıt insanlığa, çalana, dinleyene bambaşka bir pencere açma potansiyelini taşır, ben kalemimi ancak o zaman oynatırım.

Lucas Vis ve Hessen Radyo Senfoni Orkestrası ile çalışmak nasıldı?

Bulunmaz nimet. Her ne kadar başlangıçta açık kesitlerde orkestra elemanlarının bazıları tereddütlü ve kuşkulu davrandırlarsa da orkestranın temelde kooperatif bir bütünlük olduğu realitesini yakaladıklarında, yani ikinci okumada, anladılar. Başka bir orkestrada eser belki on prova isterdi, o açıdan şanslıyız. Vis zaten yeni müzik alanında dünyanın önde gelen şeflerinden biri. “Biz ve onlar” diye düşünmeyerek “bu taşı hep beraber kaldırmamız gerekiyor,” dedikçe, bu anlayış işliyor. Yapıtın önsözündeki “Bestecisinin en büyük dileği, herkesin yapıtı kendine mâl etmesidir. Orkestranın elemanlarına ithaf edilmiştir”i idrak ettikleri andan itibaren, zaten senfonik repertuvara ufak bir katkı sağlanmış oluyor. Vis de bunu son derece profesyonel ve net bir şekilde yaptı. Yapıtlarımı tanıyanlar zaten bu parçanın da okumasının kolay, içeriğini doldurmasının zor; biraz içtenlik ve konsantrasyon istediğini deneyimleyeceklerdir.

“Müziğim şişeye konulup denize atılan bir mesaj değil”

Frankfurt Müzik ve Sahne Sanatları Yüksekokulu’nda verdiğiniz konferansta “Müziğim şişeye konulup denize atılan bir mesaj değil” dediniz. Dinleyici faktörü sizin için nasıl bir rol oynuyor?

Çok ciddi bir rol oynuyor. Zehir zemberek, yepyeni bir müzik de yazsak, arkasında inançla durduğumuz zaman seyirciye geçer. Bir kere bu “seyirci anlamaz” yaftası kafasız ve kabiliyetsiz insanların uydurduğu bir kaçamak, bir yalandır. İkincisi, ilk dinleyicim, parçayı çalarken hayata geçiren icracı. Dolayısıyla ben öncelikle icracının da benimseyeceği bir yazıtı hesaplamak durumundayım. “Benim müziğim şişedeki mesaj değil” derken, “Ben yazdım, yerse... Yapan yapar, yapamayan yapamaz.” diye bir şey yok. Açıkçası dünyada bu kadar çok güzel müzik varken, dünya tarihinde olmadığı kadar fazla müzikle çöplüğe çevrilmişken, yeni bir yapıt daha eklemenin bir esprisi olmadığını düşünüyorum. Ne zaman ki bu yeni eklenecek yapıt insanlığa, çalana, dinleyene bambaşka bir pencere açma potansiyelini taşır, ben kalemimi ancak o zaman oynatırım. Yani parçalarının kendi çerçeveleri içinde başarılı olmalarının sebebi, tamamen bu iletişim ögesini merkeze almaları. Öte yanda, zerre kadar su katmam; fakat dinleyicilerin hayatlarının 15-20 dakikasını vakfettikleri bir zaman diliminde bambaşka bir evrene geçmelerini, dönüşmelerini, bir şeylerin muhasebesini yapmalarını, kendi hayatlarına dair kimi çıkarımlar yapabilmelerini, başka bir

soluk alabilmelerini çok önemsiyorum.

O gün konferansta da söylediğim gibi, eğer bir konuda iddialı olacaksam, diğer meslektaşlarımdan farklı olarak, çok ciddi bir dinleyici olduğumun altını çizmem gerekir. Hâlâ haftada en az 3-4 konsere gidiyorum. Peki, “şişedeki mesaj” kim yazar? Kerameti kendinden menkûl, kendi yapıtına, yaratısına kilitlenmiş insanlar. Çok iyi çıkabilir kazara. Ama dış dünyayı bilmediği için, başkalarının ne yapıp ettiğinden bihaber olduğu için, dinleyici ile iletişim kurması çok güçleşir. En beğenmediğimiz konserde bile “Daha iyisi nasıl yapılabilir?”yi düşünmek, kompozisyon dersinin, performans dersinin âlâsıdır.

Yine konferansınızda sanırım öğrencileri en çok şaşırtan, eser kataloğunuzun heterojen olması. Birbirinden çok farklı parçalarınız var. Çok farklı alanlardan besleniyorsunuz, çok farklı etkiler, tarzlar duyuluyor. Örneğin bir Mark Andre’nin aksine, yapıtlarınıza baktığımızda sizi tanıyabilmek kolay değil. Bunun avantaj ve dezavantajları nelerdir?

En büyük avantajı “çat” diye etiketlenmemek. Bu bazılarının gözünde dezavantaj sayılabilir. Diğer yandan, bir tane hayatımız var, çoğu gitti azı kaldı, onu elden geldiğince çeşitlendirmek, şenlendirmek benim için esas. Kaldı ki profesyonel bir besteci -egosantrik, dünyaya eziyet eden, dünyaya ses saçan insandan bahsetmiyoruz burada - her ortamda yapıt verebilme kapasitesiyle yükümlüdür zaten. Önemsediğimiz bestecilerin hepsine bakalım, orkestra veya opera müziğinden çocuklar için yapılmış işlevsel müziklere kadar, elektronik müzikten - 20. yüzyıl ve sonrasını düşünecek olursak - konuşma korosuna kadar meramlarını dile getirmeye yönelmişlerdir. Kaldı ki, yapıtları derinlemesine dinlemeye lütfedecek bir takipçimiz, en âlâkasız ortamda da olsa hepsinin içinde belli ve besteciye en iyi yansıtacak ortak bir özü fark edecektir. Ama onun için biraz mesai harcamak, derinlemesine dinlemek lâzım. Pauline Oliveros’un “deep listening” (derin dinleyiş) kavramını ben çok önemsiyorum. Ne dinlersek dinleyelim, onu derinlemesine dinlemek gerçekten de çok önemli.

Türkiye’de müziğin şu anda çukura saplanmış olması, onun hayatın diğer parametreleriyle uyumlu olduğunu gösterir, çünkü herşey çukura saplanmış vaziyette. Herkes düşünsel ve davranışsal çerçevesinde son derece daraltılmış bir dünya algısına sahip. Ve bu dünya algısı bize empoze ediliyor.

Yeni Müzik Kooperatifi

Türkiye’nin klasik müzik ortamı üzerine neler söylemek istersiniz?

Müziğin şu anda çukura saplanmış olması, onun hayatın diğer parametreleriyle uyumlu olduğunu gösterir, çünkü her şey çukura saplanmış vaziyette. Kimse bir tane “kapak” açmıyor. Herkes düşünsel ve davranışsal çerçevesinde son derece daraltılmış bir dünya algısına sahip. Ve bu dünya algısı bize empoze ediliyor. Kimse “Bir dakika ben başka bir yola sapayım” diye düşünmediği sürece çatır çatır orkestralar kapanır, yeni orkestralar başka diyetlerle açılır. Türkiye’nin birçok ilinde iki taneden fazla kitapçı bulamazsınız, bunların çoğu da kırtasiyedir aynı zamanda. Sinema salonu bulamazsınız. O zaman, aile içi şiddetten tutun her türlü istismar yaşanırken, iki tane orkestra kapanmış, hepimiz işsiz güçsüz kalmışız, bunlar beklenebilecek şeyler.

Anadolu’ya klasik müzik götürme çabasına nasıl yaklaşabiliriz böyle bir durumda?

Atatürk’ün “Adem-i Merkeziyet” ilkesi vardır ya... İstanbul’un merkez tanımına karşı Anadolu’da örgün bir şekilde varlığın her türünü canlandırmak. Bunu çok önemsiyorum.

Stockhausen’ı Kayseri’de çalmak birçoklarına göre abesle iştigal etmek olur...

Onların yüzlerine süzme cahil olduklarını haykırmak yerinde olacaktır. “Adem-i Merkeziyet” ilkesiyle, sevgili hocam Ahmet Yürür’ün önderliğinde beş yıldır “Yeni Müzik Kooperatifi” adı altında etkinlikler düzenliyoruz. Genellikle Türk besteciler ve başta İsveçli olmak üzere dünya çapında tanınmış yabancı icracılar ortak bir çalışma süreci yaşıyor ve son derece zengin bir repertuar kazanıyoruz. Anadolu’nun olmadık şehirlerinde, kasabalarında, çay bahçelerinde, yol kenarlarında, olmadık belediye salonlarında verdiğimiz konserlerde aldığımız tepkiler o kadar şahane ki. Neden? Biz yazdığımızın arkasındayız, çalanlar da arkasında duruyor. Şimdi Stockhausen’ı “Bilmemnetepe”de çalacağız, oradaki insan Stockhausen’ı ilk defa duyuyor olabilir ama duymadığı o kadar çok şey var ki. Dolayısıyla İstanbul’da yaşayanlar kadar önyargıya sahip değildir, bu bir. İkincisi, siz bunu açıklamalı olarak yaparsınız, neyin ne olduğunu sempatik bir biçimde söylersiniz ve çalarken inanarak çalarsınız, oradaki insanların hayatı değişir. Hayatımdaki en büyük mutluluk bunu yıllardır deneyimlemek. “Elektroakustisch” gibi tuhaf bir albüm yapıyorsunuz, Doğu Anadolu’dan iltifat mektubu geliyor. Buradaki arkadaşlarımız adları gibi bilmelerine karşın “yok saymaya” çalışırken, öbür tarafta 1000 km uzağımızda güneş doğuyor ve batıyor. Orada da insanlar yaşıyorlar. Ve bizden farkları, biraz daha huzurlu, temiz ve çatışmasız bir hayat sürüyor olmaları. Biz yıllardır sadece İstanbul’da değil, başka yerlerde de konserler veriyoruz ve tüm icracı arkadaşlarıma tavsiye ederim, gitsinler görsünler.

Bir “uzman önerisi” daha: Oralara birkaç basamak inip kültür götürdükleri yanılsamasına asla düşmesinler. Hâşâ, öyle bir asimetri yok. Orası sürgün yeri değil. “Orası” neresiyse, bizim İstanbul’da, İzmir’de, Ankara’da yaşadığımızdan çok daha sağlıklı, nitelikli, gülbüz yaşamlar var. Yoksa oraya gidip “Biz size müzik getirdik” demek, kolonyalist bir safсата...

Bir üstünlük kompleksi...

İşte bizim sakat modernist anlayışımızın, mide bulandırıcı elitizminin günahlarıdır bunlar. Ne münasebet. Sert bulanlara önerim: Gitmeden bilemezsiniz, döndüğünüzde konuşalım.

doremusic
Türkiye’nin Müzik Akademi

Bu muhteşem saksofonun detaylarını merak ediyorsanız çok fazla düşünmenize gerek yok.

Türkiye’nin en büyük müzik enstrümanı alışveriş sitesinden tüm ayrıntıları öğrenebilirsiniz!

www.do-re.com.tr

 YAMAHA

do-re.com.tr

destek@do-re.com.tr

0 212 236 57 13

facebook.com/doremusicofficial

twitter.com/doremusic

Şu an dünyada, tarihte olmadığı kadar müzik var ve bu müzik bir o kadar tüketilmiyor. Kulak zarınızı titreştirmesi yeterli değil. Bunlar dinlenip, idrak edilip, belli bir şekilde hayata katılmadıktan sonra hiçbir anlam ifade etmiyor. Biri kalkmış diyor ki "benim 10 TB (terabyte) müziğim var". Siz 10 TB'lık müziği değil hayatınızda, üç kere yaşasanız bile dinleyemeyeceksiniz.

"Sosyal medyaya mesafeliyim"

Web siteniz olmadığı gibi myspace, facebook ve twitter'da da yoksunuz. Besteci ve icracı - blok flüt, bas trombon, caz piyanistliği - olarak izlediğiniz yol, "Zeitgeist" in çok dışında bir yol. Ayrıca zaman ve sabır gerektiren bunca okuma, bunca dinleme yapmanız, "herşeyin çabucak hallolması" gereken zamanımızın ruhuna da ters...

İtiraf ediyorum, sosyal medyaya çok mesafeliyim. Ama iltifat ettiğiniz doğrultuda. Her şeyi derinlemesine ve etraflıca içselleştirmek gerektiğine inandığım için tartılmamış, sorgulanmamış, ortalığa saçılmış muğlak bilgiyle işim yok. İletişim derdinde olan bir insanım ve iletişimin de içtenlikli, derinlemesine olması yani insandan insana yapılması gerektiğine inanıyorum. "Sosyal medya" diye geçen ama insanları kendi biçtikleri rollere sıkıştıran, tıkayan, bakışsız, zâhiri cemaatlere tepkiliyim açıkçası.

Peki, sosyal medyada müzik paylaşımı?

"Sosyal medyada müzik" meselesine gelince: Herkesin web sayfası var, herkesin myspace'i vs. var. Ama "Eşeği saldım çayıra, Allah kayıra" mahiyetinde. O geri dönüş, geri besleme, olumlu olumsuz tepki olmadan benim için bir yapıt tamamlanmıyor. Yoksa ben size bir yalan atayım, web sayfamda 300 bin şiirim, 700 bin senfonim var diyeyim, olsun. Oraya kimsenin dinlemeyeceği 150 saatlik kayıt koymak hiçbir anlam ifade etmiyor. Şu an dünyada, tarihte olmadığı kadar müzik var ve bu müzik bir o kadar da tüketilmiyor. Kulak zarınızı titreştirmesi yeterli değil. Bunlar dinlenip, idrak edilip, belli bir şekilde hayata katılmadıktan sonra hiçbir anlam ifade etmiyor. Biri kalkmış diyor ki "benim 10 TB (terabyte) müziğim var". Siz 10 TB müziği değil hayatınız boyunca, dünyaya üç kere gelseniz bile dinleyemeyeceksiniz. Dolayısıyla, isteyen buna eski kafalılık desin, bir parçayı hayatıma dâhil etmedikten sonra ona var demem. Ya da siz benim parçam hakkında en azından bir bakış, bir çürük yumurta, bir alkış geri dönüşü yapmadıkça, benim için o yapıt tamamlanmamıştır. Kaldı ki, şükürler olsun, hem akademisyen, hem besteci, hem de icracı olarak o kadar çok koşturuyorum ki, benim her gün bir saat internete girecek zamanım yok. Dostlarımdan özür dilerim, haftada bir bakabiliyorum ancak maillere.

Bir de şu var: Sosyal medyadan gelecek tezahürat reel hayatımızda fazla bir salınım yapmıyor. Kimi zaman kimileri bir yerlerde efsaneleştiriyor, başıma da geldi. İnanır mısınız, yaprak oynamadı. Benim çabamla değil, birileri iltifat buyurmuşlar. Zerre kadar yaşamımıza katkısı olup bir dilim ekmeğe döndüğü yok... Herkesin bildiği isimlerin çevresinde dönen patirtinin, hayatlarına yüzde 1 tahvil edilmediğine her şeyine iddiaya girerim. O bir yanılısama alanı. Bazı arkadaşlar kendini internet üzerinden pazarlamada olağanüstü başarılı, ama o başka bir iş. Onun bizim yaptığımız işle uzaktan yakından alakası yok.

Bizim yaptığımız iş nedir?

Öğrencilerime hep şunu söylüyorum: "Şimdi başla, 20 yıl sonra hissi gelir." Müzik, meslek olarak bakıldığında çok serttir. Hobi olarak yapacak arkadaşlar sağolsunlar, kolay gelsin onlara, iyi eğlenceler... Ama meslek olarak yapacaksanız, bunun hayvancılıktan, çiftçilikten, operatör doktorluktan ve nükleer arıtma tesisinde çalışmaktan daha kolay olduğunu kimse iddia etmesin.

Konserde yer verilen diğer yapıtlar hakkında neler düşünüyorsunuz?

Bu konser benim hayatımda önemli bir yer tutacak. Isang Yun benim çocukluk kahramanlarımdandır. Isang Yun'a secde etmeye başladığım yıllarda onun bir eseriyle aynı konserde yer alacağım söylene "dalga geçmeyin" der, odunla kovalardım. Demek ki insan sebat etti mi, "araya reklam almayı" kendini işine adadı mı, belli duraklara varıyor. Claude Vivier'nin yapıtı sanırım konserde en dikkat çekici yapıttı; orkestranın bütün olanaklarını sonuna kadar kullanıyor, muazzam bir tını zenginliği var. Fakat ne yalan söyleyeyim, istediğiniz kadar parlak olun, fikriniz parlak olsun, bazı noktalara deneyim olmadan gelinmiyor. Altını çizmek isterim, Isang Yun'a yaklaşılabilen yok.

Ben Claude Vivier'yi tercih ederim, Isang Yun'un yapıtı romantik bir arp konçertosu gibi...

Vivier insanlığın yüzakıdır. Sıradışı, olağanüstü bir besteci... Ben işin ekonomisini de hesaba katıyorum açıkçası. Vivier'nin yapıtı *Siddhartha*, insan ömründe birkaç kere tekrarlanabilecek bir şey değil. Bir taçyapıt diyelim. Ama Isang Yun'un ustalığı, herhangi bir antrenmanlı senfonici gibi, Beethoven, Mahler veya Şostakoviç gibi. Ayrıca yapıtın bestelendiği 1979'da çığ deneySELLİKLERİN dışına çıkıp da orkestranın benimseyerek çalabileceği böyle bir yapıt vermek hiç kolay değil. **A**

